

Analiza društvenog utjecaja predložene intervencije

Osnaživanje integracije povratnika i useljenika u studentski život u Hrvatskoj

Zagreb, rujan 2023.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Ukratko o predloženoj intervenciji

Prema podacima SRCE-a broj stranih studenata, koji su upisali fakultete na hrvatskim sveučilištima ili veleučilištima 2022. bilo je 1.715. U odnosu na godinu ranije, zabilježili smo porast od 20 posto. Prema tumačenju Ministarstva znanosti i obrazovanja, ta brojka obuhvaća isključivo studente stranog državljanstva, koji redovno upisuju i pohađaju fakultet u Hrvatskoj. Prethodne akademske godine, 2021./2022., bilo je 1427 takvih studenata, od kojih je 1311 imalo samo strano državljanstvo, dok ih je 116 imalo dvojno državljanstvo - uglavnom hrvatsko i još jedno. Inače, ukupan broj studenata u Hrvatskoj u akademskoj godini 2020./2021. iznosio je, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, 161.077. Usporedbe radi, 2013. godine bilo ih je nešto više od 166.000, što jasno govori o tome da se broj studenata u Hrvatskom tijekom tih sedam godina smanjio za oko tri posto. Inače, stranim studentima je dostupno više od 120 studijskih programa na engleskom jeziku u Hrvatskoj. U Zagrebu ih je dostupno najviše – više od 70 takvih programa na državnim i privatnim visokoobrazovnim institucijama, u Splitu oko 20, u Rijeci 14, te u Dubrovniku i Osijeku manje od deset. Najviše stranih studenata navodno privlače medicinski fakulteti, ponajprije onaj u Splitu, potom Rijeci i Zagrebu. Slijede Veterinarski i Stomatološki fakulteti Sveučilišta u Zagrebu, potom RIT Croatia, Medicinski fakultet Sveučilišta u Osijeku, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, Sveučilište VERN u Zagrebu, i veleučilište Algebra te Zagrebačku škola ekonomije i managementa. Prema statistikama, među stranim studentima najbrojniji su državljani Njemačke (oko 500 studenata), potom državljani Francuske i Slovenije, slijede državljani Bosne i Hercegovine, Izraela, Crne Gore, Italije, Španjolske, Norveške, SAD-a, Velike Britanije, Srbije, Mađarske, Ukrajine te Rusije.

Uz strane studente koji pohađaju cjelokupni studij u Hrvatskoj, puno stranih studenata dolazi na hrvatska sveučilišta i veleučilišta kroz programe razmjene. Najviše ih je iz zemalja Europske unije, koja ima najbolje organiziranu razmjenu, a prvenstveno kroz program Erasmus+. Riječ je o

programu studentske mobilnosti Europske unije, kojemu je cilj pridonositi strategiji Europa2020 za rast, radna mjesta, socijalnu pravednost i uključenost.

Pored stranih studenata i studenata na razmjeni, proteklih godina bilježimo i porast broja hrvatskih državljana iz iseljenništva koji se upisuju na studije u Hrvatskoj. Dio je to nacionalne politike, koja je potaknuta na trećoj Plenarnoj sjednici Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan RH, koja je održana 10. prosinca 2016. u Vukovaru. Tada je jedan zaključaka bio kako je potrebno osiguravati posebne upisne kvote za mlađe naraštaje Hrvata izvan RH radi njihova upisa na sveučilišta u RH te osiguravati stipendije za studij, za pripadnike hrvatske manjine i iseljenništva. Predviđene posebne upisne kvote definirane su člankom 2. Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske (NN 124/11, 16/12) odnose se na pripadnike hrvatske manjine u europskim državama (u Republici Austriji, Republici Srbiji, Republici Sloveniji, Slovačkoj Republici, Rumunjskoj, Republici Makedoniji, Mađarskoj, Talijanskoj Republici, Crnoj Gori, Češkoj Republici, Republici Kosovo i Republici Bugarskoj) te na Hrvate iseljenike u prekomorskim i europskim državama i njihove potomke.

Proteklih godina praksu upisa mladih Hrvata iz dijaspeore počeo je provoditi niz hrvatskih sveučilišta i veleučilišta. Primjerice, Sveučilište u Zagrebu je sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan RH potpisalo Sporazum kojim je predviđeno poticanje donošenja upisnih kvota za Hrvate izvan Republike Hrvatske s ciljem povratka Hrvata i potomaka Hrvata u Hrvatsku te pozitivnog djelovanja na ostanak mladih u hrvatskome društvu, čime se dugoročno jača demografski, gospodarski i opći napredak hrvatskoga društva. Senat Sveučilišta u Zagrebu potom je potvrdio posebnu kvotu za ove kandidate te sastavnice provode razredbene postupke za njih posebno utvrđenim uvjetima upisa. Najveći broj upisnih mjesta osigurano je na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu (ukupno – 33 na dvopredmetnim studijima te 20 na jednopredmetnim studijima). Upise omogućuju i Hrvatsko katoličko sveučilište te sveučilišta u Osijeku, Zadru, Splitu, Sveučilište Sjever, Veleučilište Edward Bernays i dr.

Za upis studijskih programa u posebnoj kvoti namijenjenoj pripadnicima hrvatske nacionalne manjine i hrvatskog iseljeništva, kandidati se prijavljuju izravno na fakultete, a fakulteti samostalno, prema prethodno objavljenim kriterijima, provode rangiranje kandidata te zadržavaju mogućnost provođenja razredbenog postupka. Važno je napomenuti da kandidati ne trebaju pristupati Državnoj maturi u Republici Hrvatskoj, nego trebaju dostaviti dokaz o završenom srednjoškolskom obrazovanju u državi u kojoj žive.

Dakle, postoje politike vezane uz mogućnost studiranja u Hrvatskoj za hrvatske državljane rođene i odrasle izvan Hrvatske. Uz osigurane upisne kvote, Središnji državni ured osigurao je i određeni broj stipendija.

Uz emotivnu komponentu, kad je u pitanju studij u Hrvatskoj, studenti se prilikom upisa vode i drugim kriterijima kao što su:

- globalni rejting sveučilišta i veleučilišta u Hrvatskoj;
- kvaliteta konkretnog studijskog programa;
- konkretni uvjeti upisa (razredbeni postupak i sl.);
- dostupnog studijskih programa na engleskom i drugim jezicima;
- kvaliteta života u gradu, u kojem je smještena visoko obrazovna institucija, mogućnosti smještaja i drugih tehničkih aspekata studentskog života;
- umreženost s drugim studentima iz zemlje dolaska, koji su ranije upisali sličan ili isti studij (razmjena iskustava);

Nakon razgovora s mladima iz hrvatske dijasfore, koji studiraju u Hrvatskoj te održanih radionica, kao neki od ključnih problema iskristaliziralo se sljedeće:

- najveći dio kvalitetnih studijskih programa odvija se na hrvatskom jeziku, a studenti iz dijasfore slabo i nedovoljno poznaju jezik kako bi mogli pratiti nastavu;

- većina studenata iz dijaspeore koji ne govore ili slabo govore hrvatski jezik, tijekom studija žele usavršiti znanje hrvatskog jezika, a to im uglavnom nije moguće paralelno zbog niza ograničenja (dostupnost škola, fleksibilnost učenja, studentske obveze i sl.);
- zbog navedenih ograničenja teže se uspijevaju integrirati i umrežiti s drugim domaćim studentima (stoga, uglavnom ostaju zatvoreni u krugove stranih studenata).

Sukladno navedenim problemima, u sklopu predložene inicijative, navedena su sljedeća rješenja:

- povećanje studijskih programa i pojedinih kolegija na engleskom i drugim globalnim jezicima;
- omogućavanje fleksibilnijeg učenja hrvatskog jezika tijekom studiranja, kako bi mogli paralelno pratiti nastavu na hrvatskom i na engleskom, odnosno drugim jezicima;
- omogućavanje učenja engleskog jezika za studente koji dolaze s drugih govornih područja, npr, španjolskog te zainteresirane studente u Hrvatskoj;
- stvaranje svojevrsnih partnerstava između dolaznih (gostujućih) studenata iz dijaspeore i domaćih studenata, kroz zajedničko svladavanje izazova studiranja, učenje, učenje jezika i sl.

OBRAZAC ZA ANALIZU DRUŠTVENOG UTJECAJA

1.	PODRUČJE PRIMJENE	
1.1.	Područje i tema smjernice	Visoko obrazovanje (Sveučilišta i veleučilišta u Hrvatskoj) - Osaživanje integracije povratnika i useljenika u studentski život u Hrvatskoj.
1.2.	Što je problem koji zahtijeva novu javnu politiku?	- Nedovoljan broj studijskih programa i pojedinih kolegija na engleskom i drugim globalnim jezicima na hrvatskim sveučilištima i veleučilištima; - Nedostatak programa fleksibilnijeg učenja hrvatskog jezika tijekom studiranja, kako bi studenti povratnici i useljenici mogli paralelno pratiti nastavu na hrvatskom i na engleskom, odnosno drugim jezicima; - Nedostatni programi partnerstava između dolaznih (gostujućih) studenata iz dijaspora i domaćih studenata, kroz zajedničko svladavanje izazova studiranja, učenje, učenje jezika i sl. - Kontinuirano povećanje broja studenata iz dijaspora koji žele studirati u Hrvatskoj i izazovi koji se nalaze na putu realizacije.
1.3.	Argument koji podržava potrebu za novom politikom	- Najveći dio kvalitetnih studijskih programa odvija se na hrvatskom jeziku, a studenti iz dijaspora slabo i nedovoljno poznaju jezik kako bi mogli pratiti nastavu; - Većina studenata iz dijaspora koji ne govore ili slabo govore hrvatski jezik, tijekom studija žele usavršiti znanje hrvatskog jezika, a to im uglavnom nije moguće paralelno zbog niza ograničenja (dostupnost škola, fleksibilnost učenja, studentske obveze i sl.); - Zbog navedenih ograničenja teže se uspijevaju integrirati i umrežiti s drugim domaćim studentima (stoga, uglavnom ostaju zatvoreni u krugove stranih studenata); - Primjer dobre prakse: Veleučilišta Edward Bernays iz Zagreba ima program <i>Be Ready To Return</i> kojim pozivaju hrvatske iseljenike i njihove potomke, odnosno mlade ljude iz dijaspora

		da dođu studirati u Hrvatsku. Nude im posebne školarine, ali i poseban sustav partnerstava, odnosno povezivanja s domaćim studentima, koji im omogućavaju snalaženje na studiju, ali i u Zagrebu te Hrvatskoj, koji im pomažu oko prevođenja, tumačenja i sl. Domaći studenti na taj način jačaju svoj engleski jezik, a dolazni studenti hrvatski, na neformalan način, što pridonosi učinkovitosti učenja te razumijevanju kultura.
2.	ISHOD / PROMJENA	
2.1.	Cilj koji se namjerava ostvariti	• Potaknuti visoka učilišta na stvaranje prostora za vršnjačko učenje jezika i kulture zemlje iz koje su se mladi povratnici vratili u Hrvatsku. • Omogućiti domaćim studentima zainteresiranima za programe partnerstava određene benefite u smislu studiranja, kako bi program postao motivacijski element; • Snažnije promovirati, ne samo mogućnost studiranja u Hrvatskoj, već paralelnog učenja hrvatskog jezika i upoznavanja hrvatske kulture, odnosno programe kreativne integracije u hrvatsko društvo.
2.2.	Konkretna promjena, odnosno ishod koji se očekuje u navedenom području	• Veći broj studenata iz inozemstva, hrvatskih državljana, odnosno useljenika i povratnika iz hrvatske dijaspeore koji studiraju u Hrvatskoj; • Bolja integracija dolaznih studenata u obrazovni sustav u Hrvatskoj te veća razina zadovoljstva studiranjem; • Umrežavanje s domicilnim studentima te razvijanje suradnje, partnerstava i prijateljstava.
2.3.	Vremenski okvir realizacije	Trajni projekt
3.	UTVRĐIVANJE PREDUVJETA ZA REALIZACIJU	
3.1.	Moguća normativna rješenja za postizanje navedenog ishoda.	- Nisu potrebna normativna rješenja.

3.2.	Potrebna nenormativna rješenja za postizanje navedenog ishoda.	Poticanje sveučilišta i veleučilišta u Hrvatskoj da razviju odgovarajuće programe; Otvaranje državnog fonda koji bi financirao ovakve programe. Priprema i provedba informativne kampanje u inozemstvu.
4.	GOSPODARSKI UČINCI PREDLOŽENIH POLITIKA	
	Dolaskom mladih iz hrvatske dijaspeore na studij u Hrvatsku, stvara se mogućnost njihova trajnog povratka (useljavanje) zbog čega hrvatsko gospodarstvo može imati snažne benefite. Njihov dolazak potiče ulaganja i investicije članova njihovih obitelji.	
5.	SOCIJALNI UČINCI PREDLOŽENIH POLITIKA	
	Predloženom intervencijom privlače se iz inozemstva mladi, obrazovani i talentirani stanovnici te se ubrzava njihova integracija u hrvatsko društvo.	
6.	UČINCI PREDLOŽENIH POLITIKA NA TRŽIŠTE RADA	
	Predloženom intervencijom se pozitivno utječe na tržište rada u Hrvatskoj, prvenstveno privlačenjem mladih i obrazovanih ljudi iz hrvatske dijaspeore.	
7.	UČINCI PREDLOŽENIH POLITIKA NA MEĐUNARODNI UGLED HRVATSKE	
	Privlačenjem novih mladih, obrazovanih i talentiranih stanovnika, te otvaranjem za nove ideje i inicijative, Hrvatska postaje poželjna useljenička zemlja za mlade obitelji te istodobno jača imidž, ne samo turističkog već i gospodarskog brenda.	

8.	ZAKLJUČAK Studiranje u Hrvatskoj može biti snažna motivacija za uspostavljanje novih kontakata s domovinom za potomke hrvatskih iseljenika, ali i prvi korak prema useljavanju i integraciji. Dok s jedne strane na taj način rješavaju jedno od važnih životnih pitanja, obrazuju se i planiraju svoju karijeru, istodobno pomažu Hrvatskoj, donoseći svoje znanje, kontakte i iskustva, te otvaraju potencijal trajnog nastanjenja u Hrvatskoj. Mladi povratnici i useljenici iz dijaspeore imaju nekoliko komparativnih prednosti, od kojih se posebno ističe poznavanje kulture i jezika zemlje iz koje su se vratili ili uselili u Hrvatsku. Te prednosti su potencijal za njihovu integraciju u studentski život u Hrvatskoj, kao i povezivanje s domaćim studentima. Upoznavanje hrvatskog jezika i kulture te integracija u hrvatskom društvo može biti kreativna, a ne opterećujuća! – upravo je to poruka koja može motivirati veći broj studenata iz dijaspeore na studij u hrvatskoj, a potom i povratak, odnosno useljavanje.
----	---

Napomena: Predstavljeni sadržaj isključiva je odgovornost provoditelja aktivnosti analize društvenog utjecaja predloženih intervencija u okviru projekta "zaJEDNO srce, jedna duša, jedna Hrvatska" koji se financira iz Europskog socijalnog fonda.

